

quàm cum infidelibus (1); interdum etiam, prout occasio ferebat, solas damnat nuptias Catholicorum cum aatholicis tum hæreticis tum schismaticis (2). Ex hæc porrò agendi ratione intelligimus Ecclesiam nullum posse discrimen inter eos qui extra ejus sinum degebant, sive id ob hæresim, sive ob schisma, sive ob infidelitatem contigerit (3).

281. Ad 6. D. Etiam, C.; solum, N. Etenim præter sanctiones particularium synodorum, attulimus etiam canonem synodi œcumenicæ Chalcedonensis; addimus præterea canones illos à pluribus conciliis et Rom. Pontificibus adduci ut omnes Christi fideles obligatione obstringentes, seu ut habentes vim legis pro universâ Ecclesiâ, atque in codice universæ Ecclesiæ proinde relatos esse (4).

282. Ad 7. D. Subjacent mutationi, legitimâ auctoritate interveniente, C.; absque legitimâ auctoritate, N. Eadem enim auctoritate mutatio in lege fieri debet à quâ lex constituta est, non autem ab inferiori, multò minùs à privatis individuis. Falsum porrò est contrariâ consuetudine leges illas abrogatas esse; corruptela proinde, quæ alicubi inducta esset, aut vis illata sacris Ecclesiæ pastoribus, nullo modo officere possunt legi universæ Ecclesiæ, quæ semper urget ejus observantiam (5).

(1) Recolantur conciliorum et SS. Pontificum decreta paulò ante commemorata.

(2) Superiùs retulimus verba conc. Poseniensis. His addimus verba S. Augustini ex ejus ep. 23, n. 5, quibus improbat conjugia Catholicorum cum Donatistis schismaticis: *Nonne ingeniscimus, scribit, quòd vir et uxor, ut fideliter conjungant corpora sua, jurant sibi plerumque per Christum, et ipsius corpus Christi diversâ communionem dilantant? Hoc tantum scandalum, tantus diaboli triumphus, tanta pernicies animarum, si ablata de medio in his regionibus fuerit, quis explicet verbis quam tibi palmam præparet Dominus?*

(3) Observat Kutschken, op. cit., in præf., pag. 12, Ecclesiam nihil facere quantum quisque à veritate aberret, atque contentam esse generali illâ prohibitione omnis commercii ac matrimonii fidelis cum quovis individuo, quod ad Ecclesiam non pertinet. Posterioribus temporibus immutasse tantum disciplinam quoad conjugium christiani cum non christiano, seu non baptizato, quod invalidum declaravit, nihil verò immutasse circa legitimitatem conjugii Catholici cum aatholico.

(4) Cf. Binterim, op. c., § 2, p. 22.

(5) Has siquidem leges semper inculcârunt Romani Pontifices, atque, ut omittamus quæ superiùs attulimus ex Benedicto XIV, de tolerantia S. Sedis, quæ interdum quâdam prudentiâ, ne deteriora mala enascantur, nonnulla dissimulat ac tacet, cum nequeat impedire, Pius VI, in Rescripto ad card. de Franckenberg, dato die 13 jul. 1782, regulas sive à prædecessoribus sive à conciliis statutas in jungendis matrimoniis mixtis renovat et confirmat. Quare cum ministerium Berolinense, ut induceret archiepiscopum Posnaniensem ad permitendam benedictionem illarum nuptiarum, quæ celebrarentur contra sanctiones canonicas, invocasset præscriptionem, seu usum invalenscentem benedicendi ejusmodi nuptias, Reverend. D. arch. Martinus Dunin, apostolicâ planè libertate, in epistolâ quam ad regem Frid. Guillelmum dedit, die 28 oct. 1837, respondit: *Pour ce qui regarde la prescription que nous oppose votre ministère des affaires ecclésiastiques, j'ai déjà expliqué plus haut comment il est arrivé que ça et là quelques mariages mixtes ont été bénis par des prêtres catholiques. C'est-là une erreur dans*

283. Ad 8. D. Id est, ita poscentibus rerum adjunctis, interdum Rom. Pontifices ægrè tulerunt, ut nonnullæ conditiones expressè non servarentur, Tr., vel C.; absolutè et in aliis rerum adjunctis, N. Fieri utique quandoque potuit ut Romani Pontifices difficillimæ seu duræ necessitati cesserint, nec institerint pro nonnullarum conditionum observantiâ, majus semper Ecclesiæ bonum præ oculis habentes. Attamen quod in eis fuit nihil unquam omiserunt, quo consulerent peculiari etiam illarum animarum saluti, sive secretâ pactione, sive alio modo. Ex his verò quæ, urgente aliquâ necessitate, facere compulsi sunt, inferri nequit sic Rom. Pontifices se gerere debere in aliis adjunctis, præsertim cum agitur de animarum pernicie, et fides periclitatur. Regula juris est quòd exceptio firmet legem (1).

PROPOSITIO II. — *Nonnisi Romani Pontificis dispensatione licitè possunt iniri conjugia mixta; graviter proinde peccarent sacerdotes catholici qui absque pontificiâ dispensatione, nec servatis conditionibus ab ea præscriptis, ejusmodi conjugia presentia suâ, benedictione, aliòve ritu sacro cohonestarent.*

284. Hæc propositio eadem certitudine gaudet quâ antecedens utpote ejusdem legitimum corollarium, quod et de subsequenti ob eandem rationem intelligi debet.

285. Tres porrò enuntiata thesis partes complectitur: 1° conjugia mixta Catholicorum cum aatholicis ex Rom. Pontificis dispensatione licitè iniri posse; 2° nonnisi præviâ summi Pontificis dispensatione servatisque conditionibus ab eo præscriptis posse licitè celebrari; 3° demum quod consequens est, reos

laquelle les nombreuses révolutions politiques que nous avons subies ont entraîné quelques membres de notre clergé. Mais je dois hautement protester contre les conséquences que votre ministère prétend tirer de ces faits. On ne prescrit pas contre la vérité, et, d'après la doctrine catholique, on doit renoncer sur-le-champ à des erreurs, quelle qu'ait été leur durée, dès qu'il consiste authentiquement que l'organe infailible du sentiment de l'Eglise sur tel ou tel point de doctrine s'est prononcé. Or cela a eu lieu à l'égard des mariages mixtes; ils ne peuvent être bénis toutes les fois que des garanties suffisantes pour le salut éternel de ceux qu'ils compromettent, ne sont pas données; et un gouvernement qui veut protéger la religion catholique dans toute sa pureté ne peut exiger que des prêtres catholiques aient pour lui des complaisances qui blessent leur conscience. Cf. opusc. cit. Lettres sur l'affaire de Cologne et de Posen, Paris, 1858, pag. 76, seq. Attamen in Declaratione officiali, quæ inserta est in Ephemeride status Borussiae, die 31 dec. 1858, præmissâ commendatione moderationis, comitatis, longanimitatis gubernii erga clerum catholicum, urgetur adhuc hæc præscriptio, imò tacita approbatio S. Sedis, etc., circa benedictionem horum conjugiorum; et archiepiscopus supinæ ignorantia (ignorance la plus complète) legum regionis suæ arguitur! Cf. hæc declarationem apud l'Ani de la Religion, 8 jan. 1859, n. 3069, et 24 jan., n. 5076.

(1) Satis nobis hic sit describere verba Benedicti XIV, qui cum asseruisset se nonnulla dissimulare in dispensationibus circa matrimonia mixta, sic pergit: *Quod autem nunc facimus, attestamus tibi ad prædes Crucifixi, id unice nos facere, ut sanctæ religioni nostræ majora damna evitentur.* Quæ verba usurpat ac sua facit Pius VI, in cit. Rescripto ad card. de Franckenberg, apud Moser, op. cit. p. 170.

fieri coram Deo sacerdotes catholicos, seu parochos, qui absque legitimâ facultate, nec servatis præscriptis conditionibus, tales nuptias jungerent.

286. Jam verò sic eam quoad primam partem astruimus: Ex dictis conjugia mixta idèo illicita sunt, quia jure naturali et divino improbantur potissimè ratione periculi perversionis quod ipsis inest, et quia jure ecclesiastico sunt interdicta. Si propterea per conditiones ab Ecclesiâ præscriptas removeatur ejusmodi periculum, et Romanus Pontifex utpote supremum Ecclesiæ caput, à lege ecclesiasticâ dispenset, nihil impedit quominus ea conjugia licitè iniri valeant.

287. Et sanè, quamvis graviter utroque jure naturali et positivo divino improbata fuerint conjugia Hebræorum cum infidelibus, nihilominus haud pauci sanctissimi viri ac mulieres cum infidelibus conjugia contraxerunt, quod fecerunt inter cæteros Esther cum Assuero, Booz cum Ruth Moabitide, Salomon cum pluribus alienigenis, qui nisi passus esset seduci cor suum, in reprehensionem non incurrisset, prout nec alii recensiti reprehensi idcirco à Deo fuerunt. Eadem porrò ratio astipulatur conjugii Catholicorum cum aatholicis, si absit periculum, et gravissimæ causæ idem exigant. Hinc etiam in annalibus ecclesiasticis plures reperimus utriusque sexus Catholicos qui tum cum infidelibus tum cum hæreticis miscuere conjugia, e. g., S. Monicam cum Patritio ethnico; Ingundem cum Hermenegildo adhuc ariano; Ringundem cum Reccaredo pariter ariano; Sigebertum et Chilpericum Francorum reges, qui duxerunt Brunichildem et Galsuintham filias Athanagildi Hispaniarum ariani regis (1).

288. Quare non rarò Rom. Pontifices dispensârunt ut hæc conjugia licitè celebrarentur; sic, ut cæteros omittam, Clemens VIII, licet ægrè, dispensavit tamen cum duce Baresi ut Catharinam, Henrici IV, Galliarum regis, sororem hæreticam duceret (2); Urbanus VIII, et Henrica Ludovici XIII soror nuberet Carolo I, Anglorum regi (3); sic alii Pontifices passim in Germaniâ, Angliâ, Hollandiâ, aut immediatè per se, aut facultate episcopis specialiter communicatâ id ipsum

(1) Cf. Pontium op. et loc. cit.

(2) Hæc tamen dispensatio importunis atque iteratis precibus extorta suo caruit effectu, eo quòd obiit Catharina, priusquam Clementis litteræ in Gallias fuissent delatæ.

(3) Cf. Binterim, op. cit., pag. 46, qui observat Jacobum Caroli patrem, et Ludovicum XIII, atque principem ipsum sponsum, nempe Carolum, contractum matrimoniale juramento firmare debuisset continentem 50 articulos, inter quos ille aderat, quòd regina religionem catholicam liberè profiteri posset, et secum Londini haberè episcopum et viginti quatuor sacerdotes; quòd liberi usque ad an. 15 in Ecclesiâ catholicâ instituerentur, et sine respectu ad religionem in Gubernio Britannico vigentem pariter eandem profiteri possent. Jacobum præterea in superaditis secretis articulis promississe, fore ut statim post conjugium initum, omnibus captivis catholicis libertas concederetur. Attamen nonnisi reluctantè nuntio apostolico conditiones has illi posuere,

præstiterunt (1). A nemine porrò cordato theologo in dubium revocari potest tot Romanos Pontifices in re tanti momenti limites propriæ auctoritatis minimè excessisse, dum ea conjugia permiserunt. Atque hinc factum est ut ferè unanimes catholici doctores sint in hæc sententiâ astruendâ (2).

289. Porrò nonnisi præviâ Rom. Pontificis dispensatione posse mixta celebrari conjugia, servatisque ab eo præscriptis conditionibus, prout secundo loco ostendere proposuimus, ex dictis facilè evincitur. Etenim cum leges ecclesiasticæ quæ vetant ejusmodi conjugiorum celebrationem, vel à conciliis œcumenicis, vel à synodis particularibus quidem, sed ab universâ Ecclesiâ receptis, fuerint constitutæ, nonnisi à totius Ecclesiæ supremo capite Romano Pontifice in iis dispensari potest. Inferiores enim nihil possunt in leges à superiori auctoritate latas, uti etiam contingit in politicâ societate. Supremi præterea pastoris est tum judicare num dispensationis causæ tales concurrant ob quas licita ac utilis communi bono eadem evadat, tum decernere conditiones sub quibus tantum ipse dispensandi propositum habeat (3). Hinc quoties principes pro se, sive episcopi ipsi pro subditis suis hanc optârunt dispensationem, toties ad Romanum Pontificem confugerunt.

290. Posse autem Romanum pontificem apponere conditiones sub quibus tantum ejusmodi conjugia iniri valeant, probatione non indiget. Ipse siquidem utpote Christi vicarius debet bono spirituali animarum prospicere, ac bono totius Ecclesiæ sibi commissæ; debet avertere fideles quacumque potest ope à perversionis et apostasie periculis, atque, ut verbo dicam, debet uti potestate quâ præditus divinitus est, in ædificationem, non autem in destructionem. Qua-

(1) Cf. Moser, op. cit., cap. 15 de Matrimoniis Catholicorum cum hæreticis, p. 51, seqq. (Infra.)

(2) Sanè Pontius, op. cit., cap. 5, n. 2, scribit: *Nullum legi hætenus, qui diceret ita esse illicitum conjugium hæreticum catholico, ut in nullo casu liceat, quamvis auctori non paucos qui adeo periculum perversionis conjugis et prolis, quod in hoc matrimonio reperitur, exaggerant, ut dicerent illud periculum evidens esse.* Deinde, n. 10, adductis auctoritatibus, Sanchez, lib. 7, de Matrim., disp. 72, n. 5; Azor, tom. 1, lib. 8, c. 11, quest. 5; Navarri, lib. 4 Consil., tit. de Constitutionibus, cons. 59 et 60; Bellarmini, lib. de Matrim., c. 2, prop. 4; Estii in I Cor. 7, n. 59, aliorumque, iterum concludit: *Itaque ut uno verbo dicam, nullum legi ex his qui scripta sua evulgârunt, qui diceret ita illicitum esse matrimonium Catholicum cum hæretico, ut in nullo casu contrahi posset sine peccato, etiam conjuge perseverante infideli.*

(3) Cf. Benedictum XIV, de Synodo diocæs., lib. 9, cap. 5, n. 5, ubi scribit: *Pontificie ergo auctoritati injuria fit ab iis qui illius intervenu opus non esse contendunt, ut matrimonia inter partes, alteram catholicam, et alteram hæreticam, licitè contrahantur.* Sanè Pius VII, in Rescripto ad episc. Galliarum, 17 febr. 1809, ut postea videbimus, ipsis episcopis hanc denegatam fuisse facultatem affirmat, ac si ab ipso peteretur facultas dispensandi in his conjugis, cam ipsis se denegaturum profiteretur, dicens: *Quare si à nobis petitioni huic respondendum nunc esset, responsum certè nostrum à constanti hujus sanctæ Sedis regulâ, et prædecessorum nostrorum exemplo agendique ratione dissidere non possit.*

propter, omnibus expensis, eas potest et debet conjugii mixtis celebrandis condiciones apponere, quas viderit magis conducere ad propositum finem, et cum illis limitationibus sine quibus perniciofa fieret ejusmodi dispensatio, prout ferunt locus, tempus, personae, caeteraque adjuncta omnia. Hae sanè ratione perpetuò se gesserunt Romani Pontifices in illis facultatibus concedendis (1).

291. Demum, quod postremo loco enuntiavimus, graviter scilicet peccare parochos qui absque Rom. Pontificis dispensatione, nec servatis conditionibus quae ab eo praescriptae fuerint, connubia mixta praesentia sua, benedictione, aliove ritu sacro cohonestarent, aperte sequitur ex haecenus disputatis; violarent enim canones ab Ecclesia sancitos; cooperarentur

(1) Pius VI, in Rescripto ad card. de Franckenberg, arch. Mechliniensem, postquam constantem Ecclesiae hanc in re disciplinam ac praedecessorum suorum praxim episcopis Belgii praeculis posuisset, ut ostenderet se nec posse nec velle talia probare conjugia, declarat parochum catholicum, si matrimonium nulla ratione impedire valeat, eidem materialem suam exhibere posse praesentiam, modo sequentes observet cautelas:

1° Ut tali matrimonio non assistat in loco sacro, nec aliqua sacra veste indutus; ut etiam nullas Ecclesiae preces recitet, neque ullo modo conjugibus benedicat.

2° Ut pars haeretica scripto ac juramento coram testibus promittat se permissuram ut pars catholica religionem suam liberè exerceat, prolemque omnem in ea instituat.

3° Ut similiter pars catholica eodem modo promittat se hoc praestitutam, ut compartis conversionem efficaciter procuret. Cf. Moser, op. cit., p. 61, seqq.

Hae porò cautela jam servatae fuerant in matrimonio inito à Carolo I cum Gallica Henricia, cui sacerdos quidem astitit, sed extra ecclesiam, ita ut nulla data fuerit benedictio nuptialis, ut fasè refert Bened. XIV, de Synodo, lib. 6, cap. 5, n. 5, quamvis hoc conjugium celebratum fuerit cum dispensatione Urbani VIII, et secreta capitula de quibus superius disserui, fuerint apposita.

Predictis omnino conformis est instructio S. Congregationis card. concilii Trid. interpretum circa matrimonia mixta, die 15 jun. 1793 emissa, et à Pio VI approbata 19 ejusdem mensis, ac missa ad pastores ducatus Cliviensis, in qua sequentia observanda praescribuntur, ne, ut additur, approbationem sapiat tolerantia:

Catholicum praec omnibus, vel Catholicam parochi moneant, quòd contrahendo matrimonium cum acatholico vel acatholico, validè quidem contrahant, sed illicitè.

Atque hinc planè consequitur nullo actu positivo ipsos posse isthaec matrimonia probare, aut suo expresso consensu et auctoritate confirmare. Quapropter, si cogantur in hac temporum conditione, et propter leges in transactione religionis anni 1675 praescriptas, matrimoniis Catholicorum cum muliere acatholico assistere, satagant ut se merè passivè habeant, atque tanquam inviti audiant dumtaxat utriusque consensum; verumtamen abstineant omnino à precibus recitandis, à benedictione impertiendâ, atque ab omni alio Ecclesiae ritu adhibendo.

Caveant insuper ne in publicandis matrimoniis mixtis religionem exprimant contrahentis acatholici; sed contrahentium tantum enuntiant nomina et cognomina.

Abstineant rursus à concedendis dimissoriis, ubi secundum canones Ecclesiae catholicae canonicum aliquod impedimentum sit inter contrahentes, etc. Cf. ibid., pag. 63, seq.

positivè aliorum peccato; transgrederentur limites sibi praestitutos; gravissimi scandali se reos efficerent, probarent sacrilegum conjugium, actumque denique prorsus illegalem ponerent; quae profecto absque gravi praeviaricatione fieri nequeunt (1).

Difficultates.

292. I. Obj. adversus prim. part. Nec Rom. Pontifex dispensare potest in matrimoniis Catholicorum cum haereticis, nec, si dispenset, licitè ea iniri possunt; nam 1° in omnibus conjugii mixtis manifestum inest perversionis periculum tum ex parte conjugis catholici, tum ex parte prolis; 2° experientia profectò ostendit haec conjugia pessimum exitum sortita esse; 3° hinc legimus 3 Reg. 11, 1, seq.: *Rex Salomon adavit mulieres alienigenas multas... de gentibus super quibus dixit Dominus filiis Israel: Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad vestras: certissimè enim avertent corda vestra ut sequamini deos earum.* Cum verò eadem ratio vigeat, imò major in connubiis Catholicorum cum acatholicis ob faciliorem seductionem, exinde constat nullo unquam in casu ea licita fieri posse. 4° Divina porò lex quae vetat ejusmodi conjugia, cum moralis sit, nunquam à quacumque demum auctoritate, etiam supremâ, potest relaxationem admittere. Ad haec majus pondus accedit, si observetur 5° nunquam licitam esse Sacramenti profanationem, quae in talium conjugiorum celebratione semper intervenit, sive minister Matrimonii dicatur sacerdos, sive dicantur ipsi contrahentes; nam sacerdos, in priori sententiâ, administraret Sacramentum manifestè indignis; quòd si ministri sint contrahentes, et ipsi sacrilègè invicem sibi administrarent Sacramentum, et indignè perciperent. 6° Peccarent praeterea Catholici contrahentes etiam ex eo capite, quòd communicarent in re sacrâ cum excommunicatis. Sive igitur accedat Rom. Pontificis dispensatio, sive non, nunquam erunt licita mixta conjugia. 7° Dicendum propterea est Ecclesiam, seu Rom. Pontificem cum in iis dispensat, solum ea permittere, seu tolerare, minime verò probare, cum semper à talibus commixtionibus abhorrrere pergat. Ergo.

293. R. N. A. ad 1 prob. D. Quod tamen absolutè averti, seu removeri potest, C.; quod absolutè removeri nequeat, N. Haud inficiamur grave inesse periculum in his conjugiiis, uti evincunt ea omnia quae in superiori propositione disseruimus. Attamen cum ejusmodi periculum intimum non sit, nec necessariò perversionem includat, quae solum pendet ex dispositione fidelis seu catholici, hinc si ea adhibeantur media quae suggerit ipsa religio, ac praescribunt Romani Pontifices cum in his conjugiiis dispensant, averti illud potest. Neque omittendum saepe imminere periculum perversionis, sin minus in fide, saltem in moribus, quoties aliquis etiam cum conjuge catholico foedere nuptiali jungitur, qui depravatâ mente ac voluntate cum sit, ipsam in malam partem pellicere fa-

(1) Cf. Serarium, op. cit. cap. 3.

cilè posset; nemo tamen dicet nunquam licita esse ejusmodi connubia (1).

294. Ad 2. D. Obpravam animi dispositionem atque ob neglectas condiciones quae praescriptae fuerant, C.; per se, N. Si qui enim naufragium fecerunt in his conjugiiis, idè est, quia eorum fides ante ipsas nuptias infirma erat, neque christianâ flagrabant charitate; quia defectu rectae intentionis se haeretico potiùs conjugio copularunt quam catholico, sive ambitionis sive libidinis aestu alteriusve cupiditatis permoti. Si enim majoris divinae gloriae intuitu, catholicae religionis augmento, republicae tranquillitate ducti haeretico nupsissent; si praeterea orationi, humilitati, religionis actibus operam dedissent, triste procul dubio naufragium evasisset. Sanè plures pii viri ac mulieres adhortationibus, bonae conversationis exemplo, ac precibus, tum infideles tum haereticos ad veram religionem perduxerunt, eorumque animas lucrati sunt (2). Sibi propterea, non dispensationi, imputare debent scandalum quod infirmi isti Catholici inest passi.

295. Ad 5. Juxta communiter contingentia, C.; absolutè, N. Deus praenuntiavit in adductis verbis quod, spectatâ communi infirmitate, evenire solet, minime verò quod ita necessariò et absolutè evenire debeat; alioquin de fide jam esset inseparabile et universim annexum esse his conjugiiis non solum periculum, sed ipsam perversionem; quotquot praeterea ejusmodi connubia inière lapsi essent in idololatriam et infidelitatem, quae quam procul distent à vero, allatis exemplis edocemur (3).

296. Ad 4. D. Si lex moralis seu naturalis vetaret aliquid intrinsecè malum, C.; si aliquid vetet quod tale absolutè non sit, N. Porò jam ostendimus periculum quod inest conjugiiis mixtis ejusmodi non esse, ut absolutè averti ac removeri non possit. Ad legi-

(1) Cf. Pontium in Append. cit., cap. 8, n. 7; card. de Lugo, in Tractu de Sacramentis, disp. 8, sect. 14; nec non Benedictum XIV, de Synodo, lib. 9, cap. 5, n. 5, ubi inter caetera scribit: *Non minus graviter eandem auctoritatem (pontificiam) ab illis laedi dicendum est, qui aliquo ab hinc tempore asserere et jactare ceperunt, dispensationes hujusmodi à Rom. Pontifice minime concedi posse, etiamsi gravis causa concurrat, atque omne perversionis periculum absit.*

(2) Inter caetera exempla satis sit illud afferre S. Monicae matris S. Augustini, quae Patritium ethnicum ad christianam fidem exemplo et adhortationibus adduxit, ut refert S. Augustinus, Confession. lib. 9, cap. 9, n. 22, et Sigeberti regis Francorum, qui, teste S. Gregorio Turonensi, in Hist. Francorum, lib. 4, cap. 27. Brunichildem arianam ad Ecclesiam catholicam piis admonitionibus lucratus est; quod et praestitit Chilpericus, eodem teste, ibid., cap. 28; sic plures alii, ut ab initio innumus, praestiterunt. Hae propterea pariter referri potest quod scripsit Apostolus, 1 Cor. 7: *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem.* Dummodò tamen, ut diximus, per legitimam dispensationem connubia haec celebrantur, et justis de causis, servatisque appositis conditionibus. Quare non semper ex effectu adjudicari debet, ut pluribus ostendit Pontius, l. c., cap. 4, § 2, n. 14, seqq. Hinc vugatum illud:

Caveat successibus opto

Quisquis ab eventu facta notanda putat.

(3) Cf. Pontium, loc. cit.

timam autem auctoritatem spectat decernere quando et quousque immineat illud periculum, et media ad illud amovendum idonea praescribere. Quae si executioni mandentur, divina opitulante gratiâ, periculum aut omnino cessat, aut saltem remotum fit (1).

297. Ad 5. N. semper intervenire Sacramenti profanationem in conjugiiis mixtis, sive minister censetur sacerdos, sive dicantur contrahentes. Sacerdos enim publicè ac legitimè petentibus Sacramenta, non peccat si ea administret, quamvis privatè sciat indignum esse qui petit, ut notum est. Porò legitimè illi petere censetur administrationem Sacramenti Matrimonii, qui facultatem à superiore obtinuerunt. In veriori autem sententiâ, quòd ministri sint contrahentes, peccat quidem pars haeretica sive administrando, sive suscipiendo Sacramentum; non peccat tamen pars catholica neque in administrando neque in suscipiendo Sacramento. Nam justâ ac legitimâ causâ interveniente potest quisque ab alio petere et accipere rem per se bonam, etsi ille qui dat ex pravâ dispositione peccet dando; in hac enim hypothesi alterius malum permittitur, non autem intenditur; id ipsum dicatur de administratione ob quam necesse non est ut minister inquirat in interiori actualem dispositionem ejus qui publicè ac legitimè Sacramentum petit, ut modò animadvertimus (2).

298. Ad 6. D. Si absque legitimâ dispensatione communicarent cum excommunicato in re sacrâ, C.; si cum legitimâ dispensatione, N. Haec enim communicatio solis ecclesiasticis legibus prohibita est; quare si legitimâ auctoritate fracti Catholici ineam conjugium cum haereticis, hoc ipso ab illâ prohibitionem soluti sunt.

299. Ad 7. N. Romanorum enim Pontificum mens in ejusmodi dispensationibus est omnino in conscientia tutos eos efficere, qui talibus connubiis consociantur; alioquin nullâ opus esset dispensatione. Licet verò Ecclesia, seu Rom. Pontifex, abhorreat ab illis nexibus, et quoad fieri potest, impedire satagat (5); si

(1) Animadvertendum verò hic est, quando Romanus Pontifex dispensat in his conjugiiis, ipsum tantum dispensare in eo quod ejus potestati subjicitur, videlicet in lege ecclesiastica prohibente ejusmodi nuptias, non autem illum dispensare aut dispensare posse in lege naturali prohibente ea conjugia ratione periculi. Quare, si adhuc dispensatione positâ pontificiâ, perseveraret periculum perversionis, nequaquam liceret illud conjugium iniiri, quia vigeret integra naturalis obligatio. Id porò locum haberet, cum non omnia adjuncta Pontifici patefacta fuerint. Etenim si omnia ipsi aperte fuerint exposita, et Rom. Pontifex dispensationem concedat, non absque temeritate posset in dubium revocari utrùm licitè conjugium celebrari possit; supponi enim deberet Pontificem aut rem non satis perpendisse, aut errasse dispensando. Cf. Pontium, loc. cit., cap. 8, n. 7.

(2) Cf. card. de Lugo, loc. cit., sect. 14, n. 226-229, et Benedictum XIV, loco pariter cit., necnon Collect. Tract. de Matrim., cap. 2, sect. 5, concl. 4, num. 314.

(3) Cf. Bened. XIV, de Synodo, lib. 6, cap. 5, atque Moser, op. cit., ubi profert quamplura documenta ex Rom. Pontificibus, qui semper ejusmodi conjugiorum detestationem professi sunt. Ne longiores simus, nobis sufficiat attulisse quae scribit Bened. XIV in decretâ.

